

Робоча програма дисципліни «Філософія»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 227 · ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ, ЕРГОТЕРАПІЯ

БАКАЛАВР

120

Годин

Загальний обсяг дисципліни

4

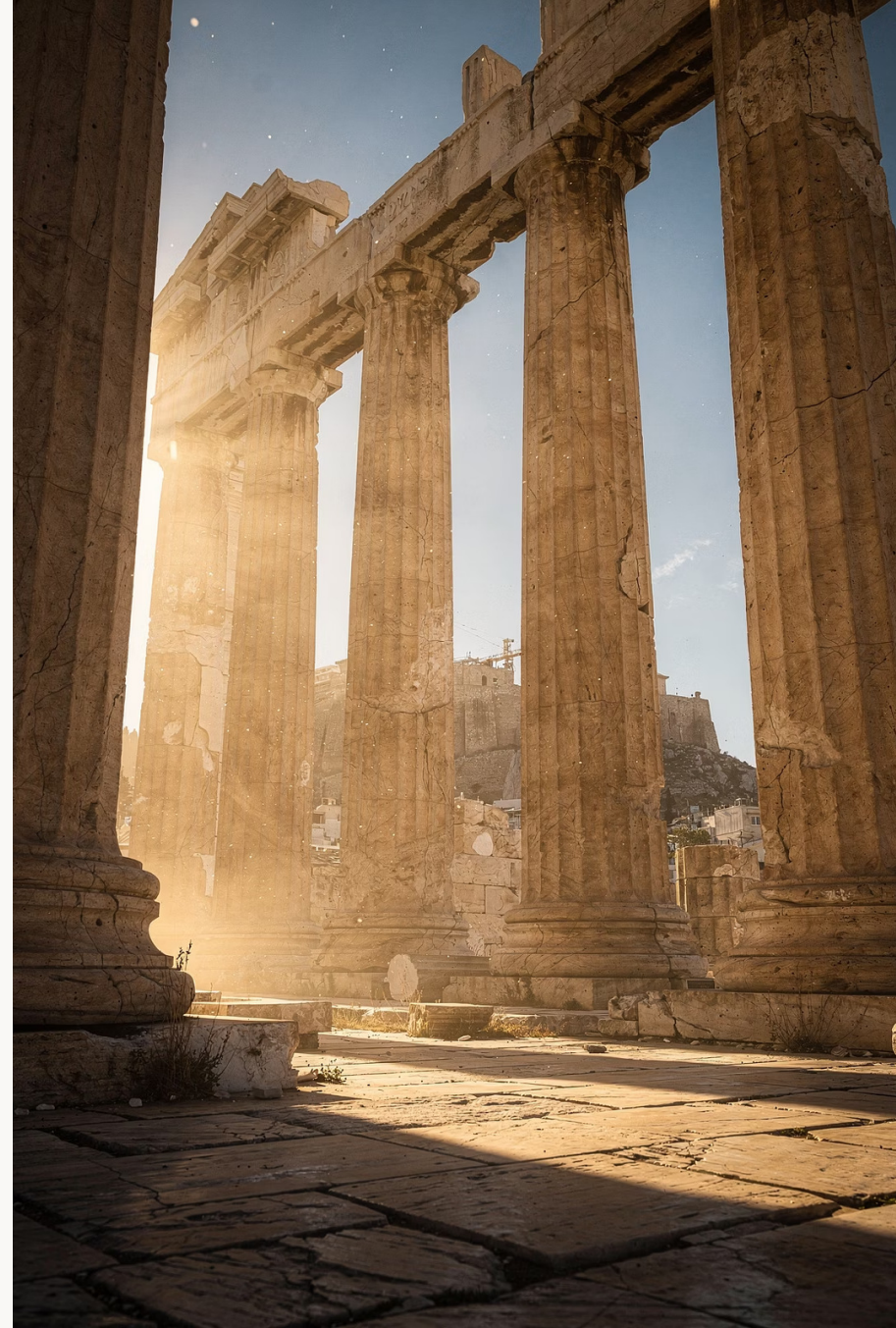
Кредити ЕКТС

Відповідно до стандарту

4

Модулі

Змістовних блоки курсу

Загальна інформація про дисципліну

Ідентифікація

Назва: Філософія

Спеціальність: 227 Фізична терапія, ерготерапія

Ступінь: Бакалавр

Обсяг: 120 годин / 4 кредити ЄКТС

Модулів: 4 змістовних блоки

Призначення дисципліни

Дисципліна «Філософія» формує у студентів системне розуміння світоглядних засад буття, пізнання, людини та суспільства. Курс охоплює ключові напрями та школи філософської думки — від античності до сучасності — і розвиває критичне мислення, здатність до аналізу складних проблем, розуміння цінностей та відповідальності у професійній діяльності.

Дисципліна є обов'язковою для підготовки бакалаврів зі спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» та «Фізична реабілітація» й забезпечує формування загальних компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою.

Загальні компетентності

Аналітичне мислення

Здатність до аналізу, синтезу та критичного оцінювання інформації: виявлення логічних зв'язків, порівняння альтернативних концепцій, формування обґрунтованих висновків на основі філософських методів пізнання.

Комунікація

Здатність до усної та письмової комунікації: чітко формулювати та аргументовано відстоювати власну позицію, оформлювати реферати, есе та аналітичні роботи з філософської проблематики.

Самоорганізація

Уміння самостійно навчатися, планувати роботу та організовувати виконання завдань у визначені строки, зокрема під час підготовки рефератів, презентацій і самостійних досліджень.

Командна робота

Відповідальність, ініціативність та готовність працювати в команді під час групового обговорення філософських кейсів, дискусій з етичних проблем та спільного аналізу концепцій.

Студент повинен вміти: аналізувати навчальну та наукову інформацію з філософії; виділяти головне та узагальнювати результати; планувати власну діяльність і дотримуватися дедлайнів; коректно спілкуватися з викладачами та одногрупниками; брати участь у командній роботі та розподіляти обов'язки.

Фахові компетентності

Розуміння предмету філософії

Розуміння сутності та функцій філософії як форми теоретичного світогляду, її місця у системі наукового знання. Знання основних напрямів, шкіл та проблем світової та вітчизняної філософської думки, вміння їх аналізувати в культурно-історичному контексті.

Онтологія та гносеологія

Здатність аналізувати філософські концепції буття, свідомості та пізнання: виявляти логічні зв'язки між онтологічними та епістемологічними проблемами, оцінювати різні підходи до природи знання та істини.

Антропологія та етика

Знання основних концепцій філософської антропології, аксіології та етики. Розуміння зв'язку між філософією людини та практичними проблемами охорони здоров'я, фізичної терапії та реабілітації.

Соціальна та прикладна філософія

Орієнтування у соціальній філософії, філософії науки та медичній етиці; використання філософських понять і методів для аналізу проблем охорони здоров'я, реабілітаційної практики та взаємодії «лікар–пацієнт».

Результати навчання

01

Пояснення філософських категорій

Пояснювати сутність ключових понять і категорій: буття, свідомість, пізнання, істина, цінність, людина, суспільство, культура, мораль, свобода, відповідальність.

03

Аналіз філософських концепцій

Аналізувати ключові філософські тексти та концепції для виявлення їх значення та практичного впливу на розвиток науки, медицини, суспільства та системи реабілітаційної допомоги.

02

Характеристика напрямів та шкіл

Характеризувати основні напрями та школи світової філософської думки, застосовувати методи порівняльного аналізу, визначати особливості кожної епохи та робити висновки.

04

Застосування у фаховому контексті

Застосовувати філософські знання для осмислення етичних проблем охорони здоров'я, аналізу відносин «терапевт–пацієнт» та формування власної ціннісно-гуманістичної позиції у майбутній професійній діяльності.

Вступ до філософії. Онтологія та теорія пізнання

-
- 1** — Тема 1.1
Філософія як форма світогляду: предмет, функції, структура. Взаємозв'язок з наукою та медициною.
 - 2** — Тема 1.2
Онтологія: вчення про буття. Основні онтологічні концепції. Матерія, простір, час, рух.
 - 3** — Тема 1.3
Свідомість та психіка. Природа свідомості. Філософія свідомості та сучасні нейронауки.
 - 4** — Тема 1.4
Гносеологія: теорія пізнання. Форми, рівні та методи пізнання. Істина та її критерії.

Філософія як форма світогляду

Лекційний матеріал (2 год.)

Лекція 1: Поняття та структура світогляду. Історичні типи світогляду: міф, релігія, філософія. Філософія як теоретичний світогляд: предмет, функції, методи. Основне питання філософії. Розділи філософії: онтологія, гносеологія, антропологія, аксіологія, соціальна філософія.

Призначення філософії для фахівців із реабілітації: взаємозв'язок філософії та медичних наук, роль гуманістичного світогляду у практиці фізичного терапевта та ерготерапевта. Філософія здоров'я та хвороби.

Ключові питання лекції

- Поняття «світогляд» та його структурні компоненти
- Відмінність філософського знання від наукового та релігійного
- Основне питання філософії та головні філософські напрями
- Функції філософії у системі культури та науки
- Значення філософії для підготовки фахівців охорони здоров'я

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Складання порівняльної таблиці «Міф, релігія, філософія як типи світогляду»: визначення за критеріями (джерело знання, метод, відношення до дійсності, функції).

Завдання 2. Кейс: аналіз значення філософського мислення для клінічного прийняття рішень у фізичній терапії. Обговорення дискусійних питань.

Завдання 3. Тестування за ключовими термінами теми (10 питань).

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання підручника: Данильян О. Г., Дзьобань О. П. «Філософія» — розділ «Філософія як форма світогляду»
- Підготовка реферату: «Філософія здоров'я як галузь сучасного філософського знання»
- Складання схеми «Розділи філософії та їх взаємозв'язок»

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати філософію як форму теоретичного світогляду, пояснювати її функції та зв'язок з медичними науками.

Онтологія: вчення про буття

1

Буття і матерія

Категорія буття. Матеріальне та ідеальне. Форми буття. Матерія, її структура.

2

Простір і час

Філософські концепції простору і часу. Субстанціальна та реляційна концепції.

3

Рух і розвиток

Рух як спосіб існування матерії. Форми руху. Діалектика як вчення про розвиток.

4

Системність буття

Принцип системності. Організація живої матерії. Біологічний рівень організації.

Лекційний матеріал (2 год.)

Категорія буття та її роль у філософії. Основні онтологічні концепції: матеріалізм, ідеалізм, дуалізм. Матерія та її атрибути: рух, простір, час. Форми руху матерії. Діалектика як теорія розвитку: закони та категорії. Системна організація буття. Особливості біологічної форми буття та її значення для розуміння процесів відновлення організму.

Практичне заняття (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Аналіз основних онтологічних концепцій; порівняльна характеристика матеріалізму та ідеалізму; дискусія «Як онтологічні концепції впливають на розуміння хвороби та здоров'я?».

СРС: Опрацювання: Данильян О. Г., Дзьобань О. П. «Філософія» (2023) — розділ «Онтологія»; підготовка аналітичної записки про значення системного підходу для фізичної реабілітації.

Свідомість і теорія пізнання

Тема 1.3 — Свідомість та психіка (Лекція 3, 2 год.)

Свідомість як вища форма відображення дійсності. Проблема свідомості у філософії та психології. Структура свідомості: пізнавальний, емоційний, вольовий компоненти. Несвідоме та його роль (З. Фройд, К. Юнг). Взаємозв'язок свідомості та мозку: сучасні нейрофілософські підходи. Значення для розуміння психологічних аспектів реабілітаційного процесу.

Практика (2 год.): Аналіз психофізичної проблеми; дискусія «Свідомість та тілесність: значення для реабілітаційної практики»; кейс-аналіз.

СРС (7 год.): Опрацювання: Халапсіс О. В. «Філософія» (2023) — розділ «Свідомість»; підготовка реферату «Психофізична проблема і сучасна нейрофілософія».

Тема 1.4 — Гносеологія (Лекція 4, 2 год.)

Пізнання як процес. Суб'єкт та об'єкт пізнання. Форми чуттєвого пізнання: відчуття, сприйняття, уявлення. Форми раціонального пізнання: поняття, судження, умовивід. Методи наукового пізнання: аналіз, синтез, індукція, дедукція, моделювання. Істина та її критерії. Практика як критерій істини. Значення методів наукового пізнання для доказової медицини та Evidence-Based Practice.

Практика (2 год.): Аналіз методів наукового пізнання у дослідженнях фізичної терапії; дискусія «Доказова медицина та філософія науки».

СРС (7 год.): Опрацювання: Данильян О. Г., Дзьобань О. П. «Філософія» (2023) — розділ «Гносеологія»; підготовка порівняльної таблиці «Методи наукового пізнання та їх застосування в дослідженнях фізичної терапії».

Історія філософії: від античності до Нового часу

Тема 2.1

Антична філософія: від натурфілософії до класичного ідеалізму.
Сократ, Платон, Аристотель.

Тема 2.2

Середньовічна та ренесансна філософія. Схоластика. Гуманізм та антропоцентризм Відродження.

Тема 2.3

Філософія Нового часу: раціоналізм і емпіризм. Декарт, Спіноза, Локк, Юм.

Тема 2.4

Класична німецька філософія. Кант, Гегель, Фейєрбах.
Матеріалістична діалектика.

Антична філософія

Лекційний матеріал (2 год.)

Виникнення філософії в Стародавній Греції. Рання натурфілософія: Фалес, Геракліт, Парменід. Атомізм Демокріта. Сократ: метод маєвтики, етичний раціоналізм. Платон: вчення про ідеї, ідеальна держава, філософія тіла та душі. Аристотель: метафізика, логіка, поняття «ентелехія», класифікація наук. Значення античної медицини (Гіппократ) та її зв'язок з філософією.

Ключові питання

- Передумови виникнення філософії в Стародавній Греції
- Натурфілософія: пошук першоначала буття
- Сократ та народження моральної філософії
- Платон і Аристотель: два типи ідеалізму
- Гіппократ і філософська традиція у медицині

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз філософських поглядів Платона на природу тіла та душі: значення для сучасного розуміння психосоматичних зв'язків у реабілітації.

Завдання 2. Кейс: «Принципи Гіппократа ("Primum non nocere") — від античності до сучасної медичної етики». Групова робота та презентація висновків.

Завдання 3. Тестування за ключовими термінами теми (10 питань).

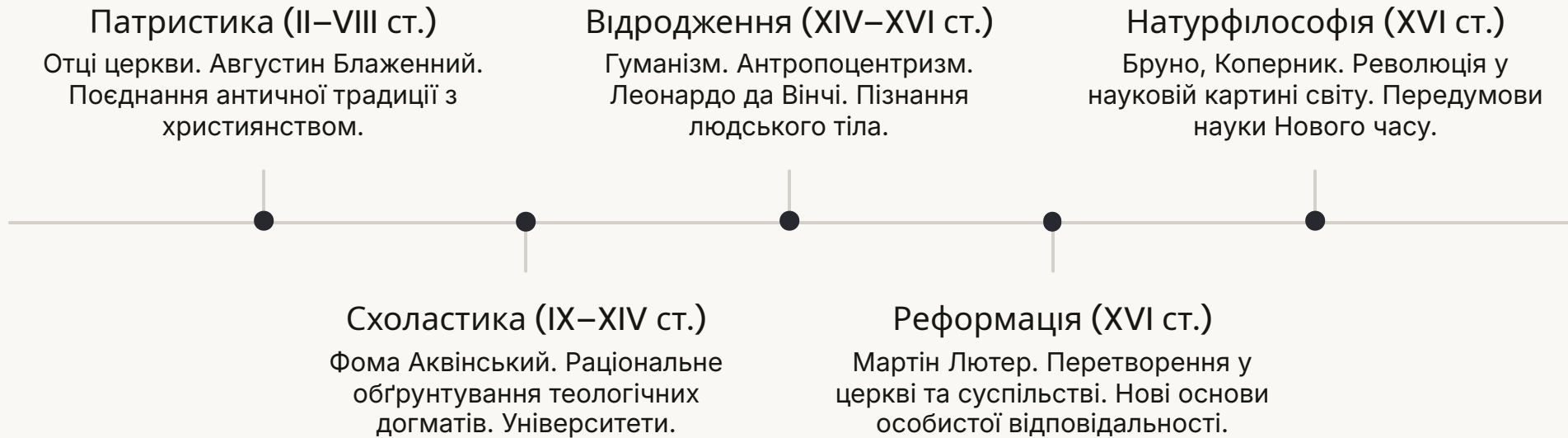
Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Данильян О. Г., Дзьобань О. П. «Філософія» (2023) — розділ «Антична філософія»
- Підготовка реферату: «Аристотель: вчення про душу та тіло у контексті сучасної реабілітаційної науки»
- Складання хронологічної таблиці розвитку античної філософії

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати основні школи античної філософії, пояснювати значення ідей Сократа, Платона та Аристотеля для розвитку науки і медицини.

Середньовічна та ренесансна філософія

Лекційний матеріал (2 год.)

Специфіка середньовічної філософії: теоцентризм, схоластика, суперечка про універсалії. Фома Аквінський: синтез філософії та теології. Середньовічна медицина: Авіценна та його «Канон лікарської науки». Філософія Відродження: гуманізм, антропоцентризм, натурфілософія. Вивчення тіла людини в добу Ренесансу (Андрій Везалій). Значення гуманістичних ідей для розвитку медицини та реабілітації.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Порівняльна характеристика середньовічної та ренесансної концепцій людини; аналіз впливу гуманізму на розвиток медичних знань; дискусія «Авіценна і Везалій — зміна парадигми в розумінні тіла».

СРС: Опрацювання: Халапсіс О. В. «Філософія» (2023) — розділ «Середньовічна та ренесансна філософія»; підготовка аналітичної записки «Гуманістична революція Відродження та її вплив на медицину».

Філософія Нового часу та класична німецька філософія

Тема 2.3 — Філософія Нового часу (Лекція 7, 2 год.)

Наукова революція XVII ст. Раціоналізм: Декарт, Спіноза, Ляйбніц. «Cogito ergo sum» Декарта: дуалізм тіла та душі та його наслідки для медицини. Емпіризм: Бекон, Локк, Берклі, Юм. Метод індукції Бекона. Просвітництво XVIII ст.: Вольтер, Руссо, Дідро. Ідеї природного права та суспільного договору.

Практика (2 год.): Аналіз дуалізму Декарта та його впливу на розуміння психосоматичних процесів; порівняння раціоналізму та емпіризму як методологічних засад; дискусія «Індукція vs дедукція у дослідженнях фізичної терапії».

СРС (7 год.): Опрацювання: Данильян О. Г., Дзьобань О. П. «Філософія» (2023); підготовка есе «Картезіанський дуалізм та сучасні підходи до психосоматики у реабілітаційній практиці».

Тема 2.4 — Класична німецька філософія (Лекція 8, 2 год.)

I. Кант: агностицизм, «річ у собі», категоричний імператив як основа моральної філософії. Зв'язок кантівської деонтології з медичною етикою. Г. В. Ф. Гегель: абсолютний ідеалізм, діалектика, «тріада» тезис–антитезис–синтез. Л. Фейєрбах: антропологічний матеріалізм, критика релігії, людина як природна істота. Значення для розуміння людини як цілісної біосоціальної системи.

Практика (2 год.): Аналіз категоричного імперативу Канта в контексті медичної деонтології; складання таблиці «Основні ідеї класичної німецької філософії».

СРС (7 год.): Підготовка аналітичної записки «Категоричний імператив Канта та принципи медичної деонтології у фізичній терапії».

Філософія XIX–XX ст.: некласична та сучасна думка

Тема 3.1

Марксизм, позитивізм, прагматизм. Сцієнтизм та антисцієнтизм. Еволюція наукового методу.

Тема 3.2

Феноменологія, екзистенціалізм, герменевтика. Хайдеггер, Сартр, Камю: буття і людина.

Тема 3.3

Аналітична філософія, постмодернізм, постструктуралізм. Мова, текст, інтерпретація.

Тема 3.4

Українська філософія: Г. С. Сковорода, П. Юркевич, сучасні тенденції.

Марксизм, позитивізм, прагматизм

Лекційний матеріал (2 год.)

Марксизм: діалектичний та історичний матеріалізм, поняття відчуження, критика капіталізму. Позитивізм і його етапи: О. Конт, Г. Спенсер; неопозитивізм, постпозитивізм (К. Поппер, Т. Кун, І. Лакатос). Поняття «парадигма» у науці. Прагматизм: В. Джемс, Дж. Дьюї — істина як те, що «працює». Сцієнтизм та антисцієнтизм. Місце медицини та реабілітаційної науки у системі наукових знань.

Ключові питання

- Принцип фальсифікації К. Поппера та доказова медицина
- Поняття «парадигма» у медичній науці
- Прагматичний критерій істини і клінічна практика
- Марксистська концепція відчуження і здоров'я людини
- Сцієнтизм vs антисцієнтизм у медицині

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз принципу фальсифікації Поппера у контексті доказової медицини та Evidence-Based Practice у фізичній терапії.

Завдання 2. Кейс: «Зміна парадигм у реабілітаційній науці: від механістичного до біопсихосоціального підходу». Групова дискусія.

Завдання 3. Тестування за ключовими термінами теми (10 питань).

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Дзьобань О. П. «Філософія науки» (2024) — розділ «Позитивізм і постпозитивізм»
- Підготовка реферату: «Методологія Т. Куна та зміни парадигм у реабілітаційній науці»
- Аналіз застосування Evidence-Based Practice у фізичній терапії з позицій постпозитивізму

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати основні напрями неklasичної філософії XIX–XX ст., застосовувати поняття «парадигма» та «фальсифікація» у контексті аналізу реабілітаційної науки.

Феноменологія, екзистенціалізм, герменевтика

Лекційний матеріал (2 год.)

Феноменологія Гуссерля: «повернення до самих речей», інтенціональність свідомості. Феноменологія тіла (М. Мерло-Понті): тіло як «живий досвід», тілесна схема, значення для розуміння рухових функцій. Екзистенціалізм: свобода, відповідальність, «закиненість» (Хайдеггер, Сартр, Камю). Екзистенціальні виміри хвороби, болю та страждання. Герменевтика (Гадамер, Рікер): інтерпретація та розуміння. Наратив пацієнта у реабілітаційній практиці.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Порівняльна характеристика феноменологічного та природничо-наукового підходів до тіла; кейс «Суб'єктивний досвід болю: феноменологічний аналіз»; дискусія «Наратив пацієнта в реабілітації — значення та методи».

СРС: Опрацювання: Данильян О. Г., Дзьобань О. П. «Філософія» (2023) — розділ «Некласична філософія»; підготовка аналітичної записки «Феноменологія тіла Мерло-Понті та її значення для практики фізичного терапевта».

 Очікуваний результат: студент вміє характеризувати феноменологічний, екзистенціальний та герменевтичний підходи та застосовувати їх для аналізу проблем здоров'я, тіла та досвіду пацієнта.

Аналітична філософія та постмодернізм

Аналітична філософія

Б. Рассел, Л. Вітгенштайн. Логічний аналіз мови. «Мовні ігри». Значення для медичної комунікації та термінології.

Постмодернізм

Ж.-Ф. Ліотар, Ж. Дерида, М. Фуко. Критика «великих наративів». Влада, тіло і медицина (Фуко).

Постструктуралізм

Деконструкція Дерида. Тіло і суб'єктивність у постструктуралізмі. Дискурс хвороби та реабілітації.

Лекційний матеріал (2 год.)

Аналітична філософія: логічний позитивізм, лінгвістичний поворот, «мовні ігри» Вітгенштайна. Значення чіткості мови для медичної комунікації та реабілітаційної документації. Постмодернізм: критика метанаративів, деконструкція, плюралізм істин. М. Фуко: влада, знання, «клінічний погляд», медикалізація суспільства. Постмодерністська критика медичного дискурсу: пацієнт як активний суб'єкт.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Аналіз поняття «медичний дискурс» у Фуко; кейс «Пацієнт як суб'єкт: від пасивного об'єкта лікування до активного учасника реабілітації»; дискусія «Постмодернізм та доказова медицина: суперечність чи доповнення?».

СРС: Опрацювання: Данильян О. Г., Дзьобань О. П. «Філософія» (2023) — розділ «Сучасна філософія»; підготовка реферату «М. Фуко: "клінічний погляд" і сучасна медична практика».

Українська філософська думка

Лекційний матеріал (2 год.)

Особливості розвитку філософської думки в Україні. Києво-Могилянська академія як осередок філософської освіти. Г. С. Сковорода: «сродна праця», концепція серця, самопізнання та щастя. П. Юркевич: філософія серця, критика матеріалізму, людина як духовна істота. М. Драгоманов, І. Франко: соціально-філософські ідеї. Філософська думка ХХ–ХХІ ст. в Україні. Сучасні тенденції розвитку вітчизняної філософії. Філософія «сродної праці» у контексті ерготерапії.

Ключові питання

- Специфіка розвитку філософії в Україні
- Г. Сковорода: «сродна праця» та її значення для ерготерапії
- П. Юркевич: філософія серця та цілісність людини
- Соціально-філософські ідеї в українській думці ХІХ ст.
- Сучасна українська філософія: тенденції та проблеми

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз концепції «сродної праці» Г. Сковороди: зв'язок з ідеями ерготерапії та значення для розуміння терапевтичного потенціалу діяльності.

Завдання 2. Кейс: «Філософія серця П. Юркевича та холістичний підхід у реабілітації». Групова дискусія.

Завдання 3. Тестування за ключовими термінами теми (10 питань).

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Данильян О. Г., Дзьобань О. П. «Філософія» (2023) — розділ «Українська філософія»
- Підготовка реферату: «Г. Сковорода: "сродна праця" та її перегук з цінностями сучасної ерготерапії»
- Аналіз сучасних тенденцій розвитку філософської думки в Україні

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати основні ідеї вітчизняної філософії, оцінювати значення концепцій Сковороди та Юркевича для реабілітаційної практики.

Прикладна філософія: людина, суспільство, медична етика

Тема 4.1

Філософська антропологія: природа людини, тілесність, здоров'я та хвороба як філософські категорії.

Тема 4.2

Аксіологія та етика. Цінності, норми, обов'язок. Медична деонтологія та біоетика.

Тема 4.3

Соціальна філософія: суспільство, людина, держава. Права людини та інвалідність.

Тема 4.4

Філософія науки та медицини. Методологія реабілітаційних досліджень. Глобальні виклики.

Філософська антропологія: людина, тіло, здоров'я

Лекційний матеріал (2 год.)

Філософська антропологія як розділ філософії. Людина як біосоціальна та духовна істота. Концепції природи людини: натуралістична, соціальна, екзистенціальна. Тілесність у філософії: тіло як «об'єкт» і тіло як «суб'єкт». Поняття «здоров'я» та «хвороба» у філософії та медицині: нормативні та дескриптивні підходи. Модель здоров'я ВООЗ (біологічна, психологічна, соціальна складові). Смерть та вмирання: філософський вимір.

Ключові питання

- Біосоціальна природа людини та її значення для розуміння хвороби
- «Жива тілесність» vs «тіло-машина»: два підходи у медицині
- Поняття «норми» та «патології» з філософської точки зору
- Визначення здоров'я ВООЗ та його критика
- Смерть та вмирання: паліативна допомога та гідність людини

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз біопсихосоціальної моделі здоров'я: порівняння з біомедичною моделлю; значення для реабілітаційної практики та командного підходу.

Завдання 2. Дискусія: «Нормативність у медицині: хто визначає норму і патологію?». Аргументація позиції на основі джерел.

Завдання 3. Складання схеми «Концепції здоров'я та їх вплив на підходи у фізичній терапії та ерготерапії».

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Данильян О. Г., Дзьобань О. П. «Філософія» (2023) — розділ «Філософська антропологія»
- Підготовка реферату «Біопсихосоціальна модель здоров'я: філософські засади та практичне значення»
- Аналіз понять «здоров'я» і «хвороба» у міжнародній класифікації функціонування (МКФ)

Очікуваний результат: студент вміє аналізувати поняття здоров'я та хвороби в різних філософських концепціях, застосовувати біопсихосоціальний підхід у реабілітаційній практиці.

Аксіологія, етика та біоетика

Лекційний матеріал (2 год.)

Аксіологія: вчення про цінності. Класифікація цінностей. Ціннісні орієнтації у медицині та реабілітації. Етика: предмет, основні теорії (деонтологія, консеквенціалізм, етика доброчесності).

Медична деонтологія: обов'язок, відповідальність, нешкідливість, справедливість, автономія. Біоетика як міждисциплінарна галузь: принципи Бічема і Чілдресса. Інформована згода.

Конфіденційність. Етика в роботі фізичного терапевта та ерготерапевта.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Аналіз чотирьох принципів біоетики (автономія, нешкідливість, добродійність, справедливість) у контексті реабілітаційної практики; кейс «Дилема автономії пацієнта та рекомендацій терапевта»; дискусія «Інформована згода у фізичній терапії».

СРС: Опрацювання: Данильян О. Г., Дзьобань О. П. «Філософія» (2023) — розділ «Аксіологія та етика»; підготовка аналітичної записки «Принципи біоетики та їх застосування у практиці фізичного терапевта і ерготерапевта».

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати основні принципи медичної деонтології та біоетики, застосовувати їх при аналізі етичних дилем у реабілітаційній практиці.

Соціальна філософія та права людини

Лекційний матеріал (2 год.)

Соціальна філософія: предмет і основні проблеми. Теорії суспільства. Соціальні інститути. Людина в суспільстві: соціалізація та ідентичність. Права людини: природна та позитивна концепції. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю (2006). Медична та соціальна моделі інвалідності: філософський аналіз. Міжнародна класифікація функціонування (МКФ) як реалізація соціальної моделі. Соціальні аспекти реабілітації в умовах збройного конфлікту.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Аналіз медичної та соціальної моделей інвалідності; кейс «Права пацієнта та обов'язки терапевта: баланс автономії та добродійності»; дискусія «Реабілітація в умовах воєнного часу: виклики та відповіді».

СРС: Опрацювання: Данильян О. Г., Дзьобань О. П. «Філософія» (2023) — розділ «Соціальна філософія»; підготовка аналітичної записки «Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю: філософські засади та практичне значення для реабілітації».

Філософія науки та медицини. Глобальні ВИКЛИКИ

Лекційний матеріал (2 год.)

Філософія науки: наукове знання, наукова революція, дослідницька програма. Методологія медичних досліджень: ієрархія доказів, рандомізовані клінічні дослідження, систематичні огляди. Філософія медицини як галузь: предмет, основні проблеми. Редукціонізм і холізм у медицині. Технологізація медицини та гуманізм. Глобальні біоетичні виклики: штучний інтелект у медицині, генна інженерія, трансгуманізм. Майбутнє реабілітаційної науки та практики.

Ключові питання

- Доказова медицина як реалізація постпозитивістської методології
- Редукціонізм та холізм у реабілітаційній практиці
- Штучний інтелект у медицині: можливості та загрози
- Трансгуманізм та межі медичного втручання
- Глобальні виклики охорони здоров'я та роль реабілітаційних фахівців

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз методологічних засад Evidence-Based Practice у фізичній терапії: ієрархія доказів, систематичні огляди, клінічні рекомендації.

Завдання 2. Дискусія: «Штучний інтелект та роботизовані реабілітаційні системи: перспективи та етичні виклики».

Завдання 3. Підготовка та презентація міні-проекту: «Майбутнє фізичної терапії та ерготерапії: технологія, гуманізм та філософські виміри».

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Дзьобань О. П. «Філософія науки» (2024) — розділ «Методологія наукового пізнання»
- Підготовка аналітичної записки «Штучний інтелект у реабілітаційній медицині: філософський та етичний аналіз»
- Аналіз глобальних викликів охорони здоров'я та перспектив реабілітаційної науки

Очікуваний результат: студент вміє аналізувати методологічні засади реабілітаційних досліджень, оцінювати глобальні біоетичні виклики та формувати обґрунтовану позицію щодо майбутнього реабілітаційної практики.

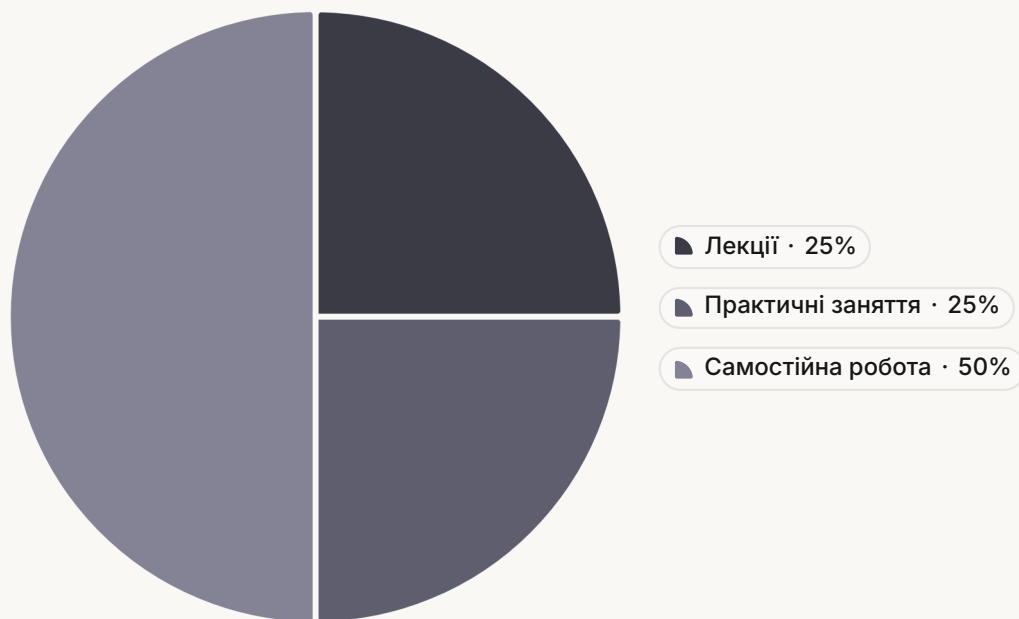
Розподіл навчального часу — 120 годин

Модуль	Тема	Лекції (год.)	Практичні (год.)	СРС (год.)
Модуль 1	Тема 1.1 — Філософія як форма світогляду	2	2	7
	Тема 1.2 — Онтологія: вчення про буття	2	2	7
	Тема 1.3 — Свідомість та психіка	2	2	7
	Тема 1.4 — Гносеологія: теорія пізнання	2	2	7
Модуль 2	Тема 2.1 — Антична філософія	2	2	7
	Тема 2.2 — Середньовічна та ренесансна філософія	2	2	7
	Тема 2.3 — Філософія Нового часу	2	2	7
	Тема 2.4 — Класична німецька філософія	2	2	7
Модуль 3	Тема 3.1 — Марксизм, позитивізм, прагматизм	2	2	7
	Тема 3.2 — Феноменологія, екзистенціалізм	2	2	7
	Тема 3.3 — Аналітична філософія, постмодернізм	2	2	7
	Тема 3.4 — Українська філософська думка	2	2	7
Модуль 4	Тема 4.1 — Філософська антропологія	2	4	7
	Тема 4.2 — Аксиологія, етика та біоетика	2	2	7
	Тема 4.3 — Соціальна філософія та права людини	2	2	7
	Тема 4.4 — Філософія науки та медицини	2	2	7
Разом	16 тем	30	30	60

Загальний обсяг: 120 годин = 4 кредити ЄКТС. Розподіл є орієнтовним і може коригуватися відповідно до специфіки навчального процесу.

Структура навчального часу

Коментар до розподілу

Загальний обсяг — **120 годин (4 кредити ЄКТС)** — розподілено між трьома формами роботи для забезпечення балансу між теорією та практикою.

Лекції — 30 год. (25%)

Системне подання ключового теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, таблиць і прикладів із вітчизняної та світової філософської та медичної практики.

Практичні — 30 год. (25%)

Відпрацювання навичок, аналіз першоджерел, розгляд кейсів, дискусії та захист міні-проектів. Рівна частка з лекціями підкреслює практичну спрямованість курсу.

Самостійна робота — 60 год. (50%)

Поглиблене вивчення, підготовка завдань, робота з джерелами та науковою літературою. Самостійна робота становить **50% обсягу дисципліни**.

Самостійна робота студентів — Детальний опис

Опрацювання літератури

Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу за підручниками з філософії (Данильян, Дзьобань, Халапсіс, Бліхар та ін.), науковими статтями у фахових виданнях з філософії, біоетики та філософії медицини. Студент конспектує ключові положення, виділяє головні поняття та порівнює підходи різних авторів.

Індивідуальні завдання

Виконання аналітичних завдань (порівняльний аналіз концепцій, характеристика філософських напрямів, аналіз першоджерел); творчих завдань — есе, аналітичні записки, міні-дослідження з актуальних питань філософії та медичної етики.

Робота з інформаційними ресурсами

Опрацювання офіційних сайтів: Національної бібліотеки України (nbuv.gov.ua), Національного університету фізичного виховання і спорту (uni-sport.edu.ua), МОЗ України (moz.gov.ua). Аналіз наукових статей, пошук актуальної інформації для навчальних завдань.

Підготовка до занять

Підготовка до практичних занять (опрацювання першоджерел, повторення теорії); підготовка до тестувань (ключові терміни, поняття, персоналії); підготовка до контрольних робіт за кожним модулем (систематизація знань, типові питання).

Форми контролю знань

1

Поточний контроль

Завдання: аналітичні та тестові вправи за темами змістовного модуля.

Оцінюються регулярність виконання завдань, якість відповідей і рівень засвоєння матеріалу. Поточний контроль формує накопичувальну оцінку протягом семестру.

Проводиться після кожної теми у формі тестування (10–15 питань) або усного опитування.

2

Проміжний контроль

Самостійна робота — комплексне ситуаційне завдання або реферат, які охоплюють теми змістовних модулів (теоретичні питання, аналіз концепцій, філософський аналіз ситуацій із реабілітаційної практики). Оцінюються повнота відповіді, аргументованість та обґрунтованість висновків.

Проводиться після завершення кожного змістовного модуля.

3

Підсумковий контроль

Іспит відповідно до навчального плану. Форма проведення — тестування та письмові відповіді на питання.

Підсумкова оцінка враховує результати поточного, проміжного та підсумкового контролю відповідно до встановленої шкали: **100-бальна система** з переведенням у національну шкалу та ЄКТС (A, B, C, D, E, FX, F).

Методи викладання

Викладання дисципліни «Філософія» поєднує класичні академічні та інтерактивні методи, що забезпечує формування не лише міцної теоретичної бази, а й практичних навичок критичного мислення, необхідних для майбутньої професійної діяльності у сфері фізичної терапії, ерготерапії та фізичної реабілітації.

Лекції

Системне подання теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, таблиць і прикладів; студенти ведуть конспекти та задають уточнювальні запитання.

Робота з першоджерелами

Опрацювання першоджерел (філософські тексти, медичні документи, законодавчі акти); формування навичок критичного аналізу та оцінки достовірності інформації.

Кейс-стаді

Аналіз реальних ситуацій із реабілітаційної практики крізь призму філософських концепцій; студенти виявляють проблему, пропонують інтерпретації та обґрунтовують висновки.

Дискусії

Обговорення дискусійних питань філософії медицини та біоетики; розвиток критичного мислення, аргументації та поваги до різних точок зору.

Самостійне дослідження

Підготовка аналітичних записок, рефератів і презентацій за обраною темою; розвиток навичок самостійного пошуку та систематизації інформації.

Проблемне навчання

Постановка відкритих питань та пошук відповідей через самостійний аналіз; розвиток здатності мислити за межами стандартних схем у майбутній клінічній практиці.

Усі методи спрямовані на формування компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія».

Рекомендована література — Підручники та посібники (2022–2024 рр.)

1. Данильян О. Г., Дзьобань О. П.

Філософія : підручник. — 4-те вид., переробл. — Харків : Право, 2023. — 424 с.

2. Халапсіс О. В.

Філософія : підручник. — Дніпро : Дніпропетровський держ. ун-т внутрішніх справ, 2023. — 312 с.

3. Дзьобань О. П.

Філософія науки : підручник. — Київ–Одеса : Фенікс, 2024. — 516 с.

4. Данильян О. Г., Дзьобань О. П., Калиновський Ю. Ю.

Філософія : навчально-методичний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. — Харків : Право, 2024. — 36 с.

5. Бліхар В. С. та ін.

Філософія : підручник / В. С. Бліхар, М. М. Цимбалюк, Н. В. Гайворонюк та ін. — 2-ге вид., перероб. та доп. — Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2022. — 440 с.

6. Рябініна О. В., Юрченко Л. І. (ред.)

Філософія : підручник для студентів і курсантів вищих закладів освіти. — Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2022. — 428 с.

7. Кравченко П. А. та ін.

Філософія : навч. посіб. для студентів ЗВО. — Київ : Академвидав, 2023. — 384 с. *Рекомендується для модулів 1–2.*

8. Симоненко С. та ін.

Практикум з дисципліни «Філософія» для студентів 1 курсу всіх форм навчання всіх спеціальностей. — Київ, 2022. *Рекомендується для практичних занять та СРС.*

Додаткова література та наукові статті

9. Данильян О. Г., Дзьобань О. П., Калиновський Ю. Ю.

Рецензія на підручник «Дзьобань О. П. Філософія науки». Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. — 2024. — № 2(61). *Рекомендується для тем 3.1, 4.4.*

11. Основи практичної діяльності у фізичній терапії

Навчально-методичний посібник для здобувачів спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» / укл. колектив авторів. — Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2022. — 224 с. *Рекомендується для тем 4.1–4.3 (контекст спеціальності).*

10. Данильян О. Г., Дзьобань О. П., Калиновський Ю. Ю.

Географічний детермінізм: класичні та посткласичні концепції. Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого. — 2023. — № 1(56). — С. 6–23. *Рекомендується для теми 3.1.*

12. Данильян О. Г., Дзьобань О. П., Калиновський Ю. Ю.

Digital man as a product of the information society. Cogito. Multidisciplinary research journal. — 2023. — Vol. XV. — № 1. — P. 142–158. *Рекомендується для теми 4.4 (трансгуманізм, цифрова людина).*

Нормативно-правова база

→ Конституція України

Прийнята 28 червня 1996 р. Основний Закон держави. Права людини, свобода думки, світогляду та віросповідання.

zakon.rada.gov.ua

→ Закон «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII

Визначає засади освітньої діяльності в Україні, у т. ч. вивчення гуманітарних дисциплін, зокрема філософії. zakon.rada.gov.ua

→ Закон «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII

Стандарти вищої освіти, компетентнісний підхід, обов'язкові дисципліни підготовки бакалаврів. zakon.rada.gov.ua

→ Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю (2006)

Ратифікована Україною. Соціальна модель інвалідності та права пацієнта. zakon.rada.gov.ua

→ Стандарт вищої освіти за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія»

Визначає компетентності та результати навчання для бакалаврів зі спеціальності. mon.gov.ua

Офіційні ресурси та фахові видання

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського

nbuv.gov.ua — електронні ресурси, наукові статті, монографії з філософії, біоетики та філософії медицини.

Верховна Рада України

zakon.rada.gov.ua — нормативно-правова база, законодавчі акти у сфері охорони здоров'я, освіти та прав людини.

МОЗ України

moz.gov.ua — нормативні документи, стандарти надання реабілітаційної допомоги, наказ про МКФ в Україні.

Національний університет фізичного виховання і спорту України

uni-sport.edu.ua — навчально-методичні матеріали зі спеціальності 227, публікації з ерготерапії.

Журнал «Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого»

fil.nlu.edu.ua — провідне фахове видання з філософії, філософії права та соціології.

Журнал «Практична філософія»

Фахове видання з прикладних аспектів філософії, включаючи біоетику, медичну етику та соціальну філософію.

Міністерство охорони здоров'я України

moz.gov.ua — нормативно-правові документи щодо реабілітаційних послуг та стандартів.

Міністерство освіти і науки України

mon.gov.ua — освітні стандарти, навчальні програми, методичні матеріали зі спеціальності 227.

Зв'язок дисципліни зі спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія»

Чому «Філософія» для фізичних терапевтів?

Дисципліна «Філософія» є невід'ємною складовою підготовки бакалаврів зі спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія».

Розуміння філософських засад людського буття, пізнання та цінностей формує у майбутніх терапевтів гуманістичне ставлення до пацієнта, критичне мислення та здатність приймати зважені рішення в складних клінічних ситуаціях.

Сучасний фахівець із фізичної терапії та ерготерапії працює в середовищі, де розуміння природи людини, медичної етики, соціальної моделі інвалідності та основ доказової практики є ключовими компетентностями.

Практичне значення для майбутньої кар'єри

- Застосування принципів біоетики та деонтології у щоденній практиці фізичного терапевта
- Розуміння соціальної моделі інвалідності для роботи з пацієнтами різних нозологій
- Критичне мислення та аналіз Evidence-Based Practice — ключові навички для терапевта
- Феноменологія тіла та концепція «живого досвіду» — основа пацієнт-орієнтованого підходу
- Концепція «сродної праці» Сковороди як філософська основа ерготерапії
- Навички роботи з наративом пацієнта, рефлексії та міждисциплінарної комунікації

Ключові компетентності курсу — Підсумок

Курс охоплює всі ключові розділи та напрями філософії — від основ теоретичної думки до прикладних проблем медичної етики та реабілітаційної науки — і формує у студентів цілісний гуманістичний світогляд, необхідний для відповідальної фахової діяльності.

Бажаємо успіхів у вивченні Філософії!

120

Годин

Загальний обсяг дисципліни

4

Кредити ЄКТС

Відповідно до стандарту

16

Тем

У 4 змістовних модулях

12

Джерел

Рекомендованої літератури 2022–2024 рр.

«Філософія — це духовне здоров'я, а без неї людина не може мати ні спокою, ні щастя.» — Григорій Сковорода

Спеціальність 227 · Фізична терапія, ерготерапія · Фізична реабілітація · 4 кредити ЄКТС